

Unicitat de Déu, pluralitat de místiques

La mística del segle XXI impulsarà la solidaritat

Dels cristians del segle XXI s'ha dit que «seran místics o no seran» (Karl Rahner) i també que hi haurà una «democratització de la mística» (Saskia Wendel) al nostre segle. Molta gent diu que els místics solen ser gent excepcional, una mica estranya i molt escassa, i aquestes afirmacions fan que ens preguntem: Serveix de res, la mística? És una cosa ja passada, pròpia d'èpoques molt confessionals? Pot tenir futur al segle XXI?

María Dolores Prieto Santana
Tendencias21, 28 de maig de 2012

I. Mística del Ser

Hinduisme. Per bé que inaccessible a l'ésser humà, Déu constitueix la seva dimensió més pregona: Déu està «més per sobre de mi que el que hi hagi de més lluny», però alhora és més profundament jo que el meu jo més íntim. La realitat és tan falsa com el que, quan somiem, percebem com a real.

Però... treure valor a la realitat amenaça amb devaluar el dolor dels altres en un món limitat i en una societat que genera víctimes.

Budisme. Compassió davant del dolor humà. Aquesta experiència mística no necessita afirmar l'existència de Déu i es pot donar entre no creients. «L'ànima de Buda és misericòrdia. És l'esperit d'amor que salva els homes per tots els mitjans, i la misericòrdia que pateix i emmalalteix juntament amb els homes...

Aquest esperit de misericòrdia de Buda neix en contacte amb l'home; i en contacte amb ell neix la fe en els homes» (*Els ensenyaments de Buda*).

A més del sofriment que l'ésser humà es causa a si mateix per la ceguesa del desig, hem de dedicar atenció al sofriment que els homes es causen els uns als altres.

Taoisme. Experiència sapiencial del Misteri. La virtut brolla de la recerca de la saviesa. «El mar esdevé el rei de tots els reis perquè està més avall que ells. Per tant, el Savi governa la gent rebaixant-se en el seu discurs i la dirigeix posant-se al darrere» (Lao Tsé).

Tao advierte que «mis palabras son fáciles de entender pero muy difíciles de practicar».

La mística ha de tenir un reflex en la praxis política: fomentar el compromís amb els més febles i reconèixer com a inalienable la dignitat individual.

2. Místiques de la Fe i l'Amor

Judaisme. Confiar en Déu

Una relació entranyable amb Déu, basada en la confiança: Déu parla i està a prop, sobretot dels que pateixen i els indefensos. És una experiència d'alliberament històrica d'Israel: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments» (Ex 3,7).

Sovint, aquesta confiança es veu defraudada pel fet que l'home, ésser necessitat de perdó i de conversió, falla.

La mística jueva és una experiència particular que posa en valor el concepte de persona i de dignitat humana. No com a privilegi per sentir-se superior als altres, sinó com a missió i deure: «ser llum» per als altres.

Temptacions, límits o perills

- La temptació de disposar de Déu abusant de la confiança personal en Ell.
- La temptació de fer justícia pel seu compte per realitzar la justícia de Déu (per simple venjança humana).
- Antropomorfismo excessiu, que atribueix a la divinitat la figura o les qualitats humanes. Tracta de compensar-ho amb la prohibició de construir imatges.
- Davant la guerra, no evita la temptació de la guerra santa, tot i que Jahvé és un Déu que no vol la guerra.

«El qui no estima no coneix Déu, perquè Déu és amor. Si algú afirmava: 'Jo estimo Déu', però detestava el seu germà, seria un mentider, perquè el qui no estima el seu germà, que veu, no pot estimar Déu, que no veu» (1Jn 4,8.20).

Islamisme. Submissió respectuosa a Déu

L'experiència mística es basa en una actitud d'immens respecte davant la grandesa incomprendible de Déu. El Misteri és qualificat com a «clement i misericordiós» en l'Alcorà.

Perills

- Quan a la submissió li falta amor (l'atribut «Déu és amor» del Nou Testament no es recull a l'Alcorà), corre el perill de convertir-se en fariseisme: la seguretat de disposar de Déu inconscientment, en profit d'un mateix.
- El «Déu a la carta» que ens fa sentir que som els únics fidels i justos, autoritzats fins i tot a matar per defensar Déu.

Nota: El problema de la violència religiosa

La violència no és pròpia de l'experiència creient: és més aviat intrínseca a l'ésser humà. Per donar sortida a la seva capacitat de violència, i imposar-se a altres éssers humans, els homes troben una excusa excel·lent a defensar Déu, o també defensar la raó, o la ciència o la veritat. Totes les religions tenen una història criminal. Però també els ateïsmes, tot i que són més recents i moderns, tenen una notable història criminal.

Cristianisme. Fe en l'Amor

Mística de l'amor, de la llibertat i de la «nit fosca», uns trets que brollen del que ha viscut Jesús de Nazaret i el seu entorn.

Una *mística amorosa* que arriba a expressar-se com una relació conjugal amb el Misteri, que fa que l'home se senti fill de Déu i l'invoqui amb l'apel·latiu entranyable d'Abba, i que inclou fraternalment els altres éssers humans en el nostre amor a Déu.

Una *mística alliberadora* que reivindica el valor de l'ésser humà. La resposta de l'home a l'amor gratuït de Déu serà esforçada i lenta. En ella s'anirà transfigurant l'ésser humà i, per a ella, ens podem refiar de l'ajut i la força de l'Esperit. Però el que té importància no són les dificultats o les incoherències del camí sinó el seu objectiu: «que també ell serà alliberat de l'esclavatge de la corrupció i obtindrà la llibertat i la glòria dels fills de Déu» (Rom 8,21).

Una *mística de la nit fosca*. L'amor de Déu s'amaga, tant a nivell personal com sociohistòric, i produeix una ferida dolorosa.

El cristianisme diposita la fe en l'Amor: un amor que, en aquest món nostre, és el sempre vençut i el sempre invencible.

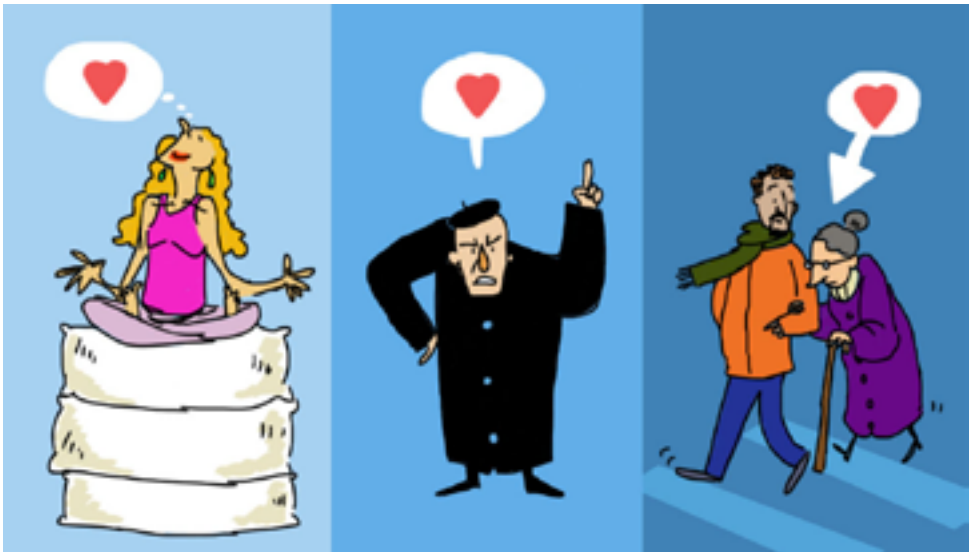
Conseqüències

No es pot buscar l'amor de Déu (ni Déu mateix) fora de les víctimes (mística de la igualtat).

L'experiència de l'amor i la llibertat és indispensable per a l'evangelització –la comunicació d'una bona notícia!– i la construcció de la comunitat (mística en conflicte).

Perills i dificultats

- Alguns ja presents en altres experiències (antropomorfisme).
- Apareixen quan la fe s'estructura en un sistema religiós.
- Deformar l'experiència de la proximitat de Déu, convertint-lo en «un Déu a la carta».

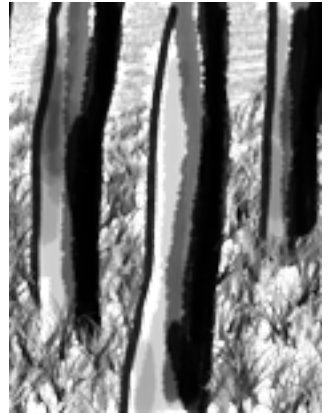
3. Conclusió

Interioritat, Lucidesa, Història, Relació amorosa, Adoració

Aquestes paraules poden resumir el que l'Esperit Sant diu a les comunitats humanes. Cada experiència podrà retrobar en la seva profunditat, o podrà aprendre, el que diuen les altres. En qualsevol cas, no ho pot negar perquè això seria dividir l'Esperit, que és la unitat en la diversitat.

4. Preguntes

- Què et sembla que és, la mística? És quelcom per a la gent normal i corrent o requereix una sensibilitat especial? Has tingut alguna mena d'experiència que qualificaries d'aquesta manera?
- La mística, al teu parer, consisteix en experiències esporàdiques d'allò inefable o és una manera d'estar al món?
- Què té a veure la mística amb la justícia i el compromís social? Pot existir el perill que la mística se centri només en la persona i s'oblidi de cridar a la solidaritat entre els humans?

Què hi puc fer, jo?

- Treballa sobre tu mateix: busca moments i llocs per apartar-te de la bullícia diària.
- Reflexiona, obre't a la presència de Déu i resa amb el cor.
- Participa en trobades i activitats de diàleg interreligiós: l'oració comuna de les religions ajuda a comprendre i a compartir l'espiritualitat mística.
- Fes realitat l'experiència de l'amor de Déu a la humanitat en el teu dia a dia. Incorpora-la en la teva vida pública participant en activitats solidàries, i sumant el teu suport a entitats de compromís social o polític en favor dels febles.

Com hi puc aprofundir?

- 📖 GONZÁLEZ FAUS, J. I. (2012). [Unicitat de Déu, pluralitat de místiques](#). Barcelona: Cristianisme i Justícia, Quadern, nº 180.
- 📖 WENDEL, Saskia (2012). *Dios en mí, fuera de mí, por encima de mí. Una nueva comprensión de la mística cristiana*. Barcelona: Selecciones de Teología, vol. 51 (202).
- 📖 MERTON, Thomas (2004). *La experiencia interior: El encuentro del cristianismo con el budismo*. Barcelona: Ediciones Oniro.
- 📖 FLAQUER, J. (2005). [Perles Sufís. La mística musulmana](#). Barcelona: Cristianisme i Justícia, Papeles, 157.
- 🎵 FONÉS, Cristóbal (2016). «[Los 4 elementos](#)», en *Tú, mi hermano*.
- 🎬 *De dioses y hombres*. Dir. Xavier Beauvois. Francia, 2010.